

För Sverige nya Coleoptera.

II.

Av

THURE PALM.

Atheta (s. str.) *triangulum* Kr.

Denna lätt igenkännliga art fanns i båda könen tämligen rikligt företrädd i siktgodsmaterial, som insamlades under några excursioner till Alnarp, Lomma och Falsterbo, vilka jag företog vid ett uppehåll i Skåne under senare delen av december 1930. Det var därvid huvudsakligen avfallet omkring gamla lövträd (ekar, almar och pilar), som fick passera sikten. Marken täcktes på alla tre lokalerna av mylla, som i Alnarp vilar på lera och å de båda andra platserna på sand.

A. triangulum är känd att företrädesvis leva under tång vid havskusterna — från Tyskland i norr till Italien i söder — men har i England också anträffats inuti landet vid trädsaft. Då fyndplatsen i Alnarpsparken, där ett 20-tal exx. togos, är belägen tämligen långt från havet — över två kilometer — kan man antaga, att arten hos oss, liksom i England, till sitt levnadssätt åtminstone icke uteslutande är bunden vid tången, utan att den även kan sökas vid trädsaft.

Bestämningen har kontrollerats av Redaktör Jansson, i vars ägo dels ett engelskt och dels ett nyligen på Bornholm (Lohmander) taget ex. finnes.

Atheta (*Metaxya*) *polaris* Bernh.

Arten är beskriven i Verh. zool. bot. Ver. in Wien 1900 efter ex. från Finland, varefter den enligt J. Sahlberg (Medd. av Societas pro Fauna et Flora Fennica, h. 37) sällsynt förekommer på översvämmade flodstränder i Lappmarken och norra Österbotten. Senare har den också blivit funnen i nordligare Norge.

Mina båda exx., som Redaktör Jansson bestämt och jämfört

med utländskt material, härstamma från Över-Kalix i Norrbotten, där de togs i början av juni 1930, det ena vid älven på mossig, beskuggad mark i en sträng av fuktiga löv i sällskap med talrika exx. av *A. graminicola* Grav., *punctulata* J. Sahlb., *Gyllenhalii* Thoms. och *vaga* Heer samt det andra likaledes under löv vid brädden av en översvämmad skogsbäck på grankälmark med frodig örtvegetation.

Atheta (Datomicra) sahlbergiana Bernh.

Vid hävning på ett av Ombergs högtliggande gräshyggen en senhöstdag (d. ¹⁸/₁₀ 1930) togs jämte en del andra förut ej i Ombergstrakten iakttagna skalbaggar, såsom *Liodes rugosa* Steph., *Agathidium nigrinum* Strm., *Acidota cruentata* Mnnh. och *Mycetoporus monticola* Fowl., ett ex. av denna art, som bl. a. utmärkes av mycket matt, nästan sidenskimrande bakkropp.

A. sahlbergiana är beskriven efter ex. från Finland, men är sedermera funnen även i Norge. Jämte *Atheta fractipes* Munst. och *Acrostiba borealis* Thoms. utgör arten ett av de bergsdjur med huvudsakligen nordlig utbredning, montan kanske snarare än alpin, som överraskande nog visat sig tillhöra Ombergstraktens fauna.

För bestämningen och uppgifterna om artens utbredning har jag att tacka Redaktör Jansson, som äger finskt jämförelsematerial.

Olophrum alpinum Heer.

Vid Vitsaniemi i Norrbotten, ett par mil norr Karungi, togs den 9/6 1930 i på älvstranden uppkastat bråte ett ex. av denna art, som står *consimile* Gyll. nära men som skiljes genom mera välvd kroppsform, i förhållande till halsskölden kortare täckvingar samt genom grövre och framför allt glesare punktur å huvud och thorax.

O. alpinum tillhör Mellaneuropas bergstrakter, varest den dels anträffas i den högre skogsregionen under löv och mossa, dels som högalpin vid snöfälten, samt är också känd från Norges nordligare delar. Huruvida arten har hemorts rätt i de trakter, där fyndet gjordes, eller med älven transporterats dit från högre liggande områden, kan givetvis detta enstaka fynd ej lämna upplysning om.

Bestämningen har kontrollerats av Redaktör Jansson.

Anthobium (Eusphalerum) torquatum Mrsh.

Bland de gula arterna av släktet *Anthobium* är denna utbredd åtminstone i Skåne, där jag i juni tagit den, dels i Fågelsång nära Lund och dels vid Arkelstorp i n. ö. Skåne. På den förstnämnda

lokalen fanns arten i tämligen stort antal i blommorna av *Caltha palustris*.

A. torquatum har sydlig utbredning och är i våra grannländer endast känd från Danmark, varest dess förekomst är något lokal.

***Liodes curta* Fairm.**

Bland en del vid hösthävning på Ombergs gräshyggen insamlade *Liodes*, som jag haft förmånen att få granskade av Byretsdommer Victor Hansen, befinner sig ett d. $\frac{21}{9}$ 30 erhållet ex., vilket Herr Hansen konstaterar vara en säker *curta*. Färgen är mörkt brunröd. En serie andra, ljusare och mindre och även i andra hänseenden avvikande exx. kunna möjligen också höra till denna art, men ett ännu större material av ensartat preparerade ♂♂ och ♀♀ fordras för denna frågas avgörande. Ett genom vänlig förmedling av Överingenjör Sainte Claire Deville erhållet *curta*-ex. från Frankrike (bestämt av Ch. Brisout) överensstämmer väl med det större ex. från Omberg.

L. curta förekommer på närmaste håll i Danmark, varest den på vissa platser är en tämligen allmän höstart, samt är i övrigt utbredd i Mellan- och Västeuropa.

***Liodes rugosa* Steph.**

Enligt utländska handböcker är detta den *Liodes*-art, som uppträder senast på hösten; i Danmark, det enda av våra grannländer, där arten hittills påträffats, är den insamlad från slutet av september till början av november.

Mitt Ombergs-ex. av *L. rugosa*, som är en ♂ med väl utvecklade sek. könskaraktärer, togs, som förut nämnts, vid hävning på ett högtliggande, åt väster vettande gräshygge, omkransat av äldre och yngre barrskog, en solig och lugn men tämligen sval (+12° C.) senhöstdag strax före solnedgången.

Sannolikt äga vi ett antal skalbaggararter med sent och kortvarigt imagostadium, som med framgång endast kunna eftersökas på senhösten, varför det vore av intresse, om coleopterologerna i olika delar av landet vid denna tid gjorde försök med hävning.

***Atomaria (Anchicera) Reitteri* Lövendal.**

I Alvastra klosterdamm vid Ombergs fot togs den $\frac{23}{3}$ 31 ett ex. av arten, där den sökt skydd i *Typhas* bladslidor tillsammans med ett stort antal andra sumpdjur, och på den närlägnade Dags mosse den $\frac{24}{4}$ 31 tre ex. vid sällning av löv under videbuskar på

mycket fuktigt ställe i gränsen mellan den ljungbeklädda sphagnumdelen och den odlade delen av mossen.

A. Reitteri står *mesomelaena* Hrbst. nära men skiljes från denna genom långsträcktare, jämbredare och mera helmörk, välvd kropp samt genom elytras skarpa punktur. Arten är tidigare funnen i Danmark och Nordtyskland. För bestämningen har jag att tacka Redaktör Jansson.

Olibrus bimaculatus Küst.

Sedan länge har jag misstänkt, att det bland mitt på Omberg insamlade *Olibrus »bicolor»*-material dolde sig tvenne arter, nämligen *bicolor* Fabr. och *bimaculatus* Küst. En viss skillnad i kroppsform, färg och huvudstriornas förlöpande kunde nämligen förmärkas. Men först vid mikroskopisk undersökning av täckvingarnas fina chagrinerung och jämförelse av de olika könen har det med säkerhet kunnat fastställas, att båda de nämnda arterna äro representerade. Hos *bimaculatus* är den mikroskopiska nätningen mera utbredd än hos *bicolor*, så att t. ex. ♀♀ av den förra arten ha helchagrinerade, medan ♀♀ av *bicolor* blott ha i bakre hälften chagrinerade täckvingar.

I Ombergstrakten är *bimaculatus* väl så vanlig som *bicolor*. Båda arterna förekomma under försommaren tillsammans i blommar av *Taraxacum* o. a. compositeer. Under hösten erhålles *bimaculatus* (men endast denna art) ofta vid hävning å gräshyggen.

Exx. av bägge arterna ha granskats av Byretsdommer V. Hansen, som godkänt bestämningen, och ha ytterligare tillsänts Överingenjör J. Sainte Claire Deville, som framhåller, att svenska exx. av *bicolor* helt överensstämna med mellaneuropeiska, medan svenska exx. av *bimaculatus* äro genomsnittligt mindre och mörkare än utländska.

O. bimaculatus är mig veterligt ännu ej anmärkt för Fenoskandia och Danmark men är en i Mellan- och Sydeuropa vanlig art.

Syncalypta paleata Er.

Ingalunda sällsynta äro de fall, då två närstående arter förväxlats och en av dem, eller båda, i litteraturen länge figurerat under falskt namn. För en riktig bestämning av svenska coleoptera, särskilt av för landet nya arter, torde det för kontrollens skull ofta vara nödvändigt att jämförelse göres med utländskt material.

Den *Syncalypta*-art, som i Sverige och även i Danmark — efter vad Byretsdommer V. Hansen brevledes meddelat — gått

under namnet *setigera* Illig, är i verkligheten icke denna art utan *paleata* Er. Utan att ha ex. av *båda* arterna framför sig är det mycket svårt, för att icke säga omöjligt, att utföra bestämningen, enär de artskiljande karaktärerna, elytrastrimmornas punktering och borstens längd, i beskrivningarna icke äro distinkt angivna. Då det kunde misstänkas, att en förväxling av arterna ägt rum hos oss, sände jag en serie exx. från olika svenska lokaler till Byrettsdommer Hansen, som bekräftade mitt antagande, och därefter till Överingenjör J. Sainte Claire Devill, som likaledes konstaterade vår art vara *paleata* och som därjämte med vanligt tillmötesgående tillställde mig mellaneuropeiska jämförelseex. av *båda* arterna, därav ett av Gangelbauer bestämt *paleata*-ex.

Under en resa till Norr- och Västerbottens kustland, som jag i juni 1930 företog i sällskap med Fil. Lic. Carl H. Lindroth, funno vi arten vara tämligen allmän på sandiga—leriga lokaler invid älvstränderna. Det i norra Sverige insamlade materialet överensstämmer fullkomligt med sådant som härstammar från Gotland och olika delar av Östergötland.

Stagetus (*Theca*) *pilula* Aubé.

Vid siktning av i ytan murket virke i nedre delen av gamla ekar erhöles d. ²⁹/₄ 1931 på Omberg ett ex. av arten, som vid första anblicken erinrar om en liten *Xyletinus*.

Stagetus pilula är närmast funnen i Finland, där den enligt J. Sahlberg (*Enumeratio Coleopterorum Fenniae* 1926) som ytterst sällsynt iakttagits på ett fåtal platser. I Tyskland äro enligt Reitter fynd bekanta från Schlesien och Mark Brandenburg.

Cyphon punctipennis Sharp.

I en uppsats i Norsk Entom. Tidskr. årg. 1927 band II h. 3 har Bergmester T. Munster utrett frågan om *Cyphon*-arternas utbredning i Norge samt meddelat en tabell för bestämning av *variabilis*-gruppens arter och former. Dessa äro i Norge tre, nämligen *variabilis* Thunb. med var. *nigriceps* Kiesw. och *punctipennis* Sharp. Typiska ex. av de *båda* förstnämnda skiljas genom följande karaktärer: *variabilis* är genomsnittligt större, har långsträckt, parallel kropp med något tillplattad översida samt fin och tät elytrapunktur, stundom med spår av rynkighet; *nigriceps* har kortare kropp av mera elliptisk form, jämnt välvd översida samt mera kraftig och öppen elytrapunktur. Talrika övergångar finnas emellertid mellan de *båda* formerna, som stundom äro svåra att hålla i sär. *C. punctipennis* skiljes däremot skarpt från de *bägge* andra såväl i fråga

om punktur som oftast också färg. Kroppsformen är densamma, som angivits för var. *nigriceps*, men täckvingarna ha avgjort grövre öppen punktur och sakna alltid den mörka suturstrimma, som vanligen utmärker var. *nigriceps*. I övrigt tillmåter Munster icke färgvariationerna någon avgörande betydelse vid *variabilis*-gruppens uppdelning i arter och former men påpekar dock, att *punctipennis* alltid är helmörk, från rödbrun—svartbrun.

C. punctipennis är funnen på spridda ställen i hela Norge och för det mesta blott i kalla sphagnummyrar. I Ombergstrakten har jag tagit två exx. av arten vid hävning på Dags mosse, en vidsträckt sphagnummosse, som är belägen på slätten mellan Omberg och Tåkern, samt i Norrbotten i trakten av Neder-Kalix ett ex. på en sank, med *Carex* och *Salix* bevuxen sphagnummyr. Å båda lokalerna förekom *punctipennis* i sällskap med *variabilis*-gruppens övriga former samt med *C. padi* L.

Limnobaris T-album L. sensu Reitter (= **martulus** Sahlb.).

Under hävning å sanken *Carex*myrar i medio av juni 1930 erhöles vid Neder-Kalix i Norrbotten 1 ex. och vid Luleå likaledes 1 ex. av denna art, som professor Aurivillius icke upptagit som svensk i Sv. Insektafauna, Rhynchophora II. Den däri under namnet *T-album* L. anförda arten kan nämligen icke vara Linnés art såsom den tolkats av utländska entomologer (Reitter m. fl.) utan måste betraktas som *pilistriata* Steph. var. *pusio* Boh.

Åsikterna om den riktiga tydningen av Linnés *Curculio T-album* ha emellertid divergerat, och åtskilligt har under senare år skrivits därom i den svenska och norska entomologiska litteraturen. Medan A. Jansson i Ent. Tidskr. 1924, s. 155 o. f. på grundval av prof. Aurivillius' utredningar framkastar möjligheten av att Linné vid beskrivningen icke haft *T-album* sensu Reitter (= *martulus* Sahlb.) framför sig — vilken i motsatt fall icke skulle återfunnits i landet sedan Linnés tid — utan i stället den under namnet *pilistriata* Steph. bekanta och i Skandinavien allmännaste arten, hävdar Munster i Norsk Ent. Tidskr., band 2, s. 217 o. f., sedan den förstnämnda arten uppdagats i såväl Norge som Finland, att denna också bör finnas i Sverige och att sålunda skäl icke finnas till att tvivla på Linnés obekantskap med denna art. Munster kan, som han i uppsatsen framhåller, icke heller ansluta sig till prof. Aurivillius' filologiska tolkning av Linnés diagnos och descriptio, vilka i vissa punkter visa bristande överensstämmelse, så att det därigenom varit svårt att rätt tyda Linnés art.

Genom de nu gjorda fynden av *L. T-album* L. sensu Reitter, som sålunda egentligen icke är ny för Sveriges fauna utan endast återfunnen, bör knappast längre tvekan råda om att Linné verk-

ligen beskrivit denna sällsyntare *Limnobaris*-art, i all synnerhet som hans ex. ävenledes härstammade från övre Norrland (Västerbotten). I överensstämmelse härmed böra namnen på de svenska arterna och formerna av släktet *Limnobaris* vara följande. Samtidigt anges också den hittills kända utbredning, som de äga.

- 1) *T-album* L. sensu Reitter (= *martulus* Sahlb.) — Västerb., Norrb.
- 2) *pilistriata* Steph. — Sk., Smål., Öl., Gottl., Ög., Närke, Västerb.
- 3) *pilistriata* var. *pusio* sensu Reitter (= *T-album* L. sensu Aur.) — Sk.—Ångerm.

Arterna finnas klart beskrivna i t. ex. Reitters *Fauna Germanica*, varest dock varieteten föres till *T-album* L. sensu Reitter (= *martulus* Sahlb.) i stället för till *pilistriata* Steph., vilket efter Reitters egna beskrivningar och då talrika övergångsformer mellan *pilistriata* och *pusio* finnas, icke synes vara riktigt.